

**Ярошко О. З. Функциональные приоритеты внешней политики Украины (1990–1991 гг.)**

*В этом исследовании освещается специфика украинских функциональных приоритетов внешней политики на этапе от провозглашения государственного суверенитета Украины к ее международному признанию. Определяются приоритеты в области безопасности, социогуманитарные и экономические приоритеты международной политики Украины, а также подходы к решению проблем правонаследования.*

*Ключевые слова: внешняя политика, функция, приоритет, Украина.*

**Yaroshko O. Z. Functional Priorities of Ukraine's Foreign Policy (1990–1991).**

*The specificity of Ukrainian functional foreign policy priorities from the declaration of Ukraine's state sovereignty to its international recognition is under review at the research. Both security, social humanitarian and economic priorities of Ukraine's international politics and its approaches to the solution of issues on the succession of a state are introduced.*

*Keywords: foreign policy, function, priority, Ukraine.*

**Мельник Ю. П.**

**ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ ГРОМАДЯН  
ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО  
СУСПІЛЬСТВА**

*Стаття присвячена аналізу явища політичної активності в науковій літературі, зокрема факторів, чинників, форм. Розглянуто напрямки і мотиви політичної активності особистості, охарактеризовано основні рівні участі у політиці громадян України, виокремлено групи громадян за рівнем електоральної готовності.*

*Ключові слова: політична активність, політична діяльність, політичне життя, влада, громадянин, виборці, держава, суспільство.*

Однією з головних умов існування демократії є наявність високої політичної активності громадян, бо якщо вони не проявлятимуть зацікавленості політичним життям, а будуть поводитись індіферентно, то відбудеться трансформація існуючого політичного режиму в інший. Сучасна демократія вимагає від особи не лише політичної активності, а й усвідомлення нею власної ролі і значення в житті суспільства, а також дії відповідно до власних переконань і цінностей [9].

Людина, яка бажає жити у правовій, демократичній державі, мусить займати активну життєву позицію і намагатися бути не тільки об'єктом, а й суб'єктом політики. Зміни, що відбуваються у сучасній Україні, дають можливість широким верствам населення позбутися старих стереотипів. Поступово здійснюється процес формування активного, відповідального, творчого суб'єкта політичного життя та громадянського суспільства у національних умовах [8].

Дослідженню і вивченню проблеми політичної активності, політичної участі присвячена достатня кількість наукових праць фахівців у галузі політології, соціології, політичної психології. Найбільш широкую теоретичну базу для вивчення зазначеної проблеми становлять роботи західних вчених, зокрема Г. Алмонда, Р. Даля, М. Конвея, С. Ліпсета, Р. Мілса тощо.

У західній науковій літературі узагальнені методи та засоби вивчення політичної участі, розроблена методологія та методика прикладних досліджень з цієї проблеми, висловлені прогнози про характер проявів політичної активності у різних соціально-політичних умовах [22].

У сучасному українському політологічному дискурсі щодо проблем політичної активності певний інтерес становлять розробки О. Бардяка, який ілюструє роль політичної активності у зарубіжному досвіді суспільно-державних перетворень [1]. О. Чуб вивчає фактори політичної активності громадян України у виборчому процесі, нормативно-законодавчі основи політичної активності [23].

У російській науковій літературі з окресленої проблеми варто вказати на праці А. Темкіної, яка досліджує теоретичний аспект явища політичної участі з наголосом на гендерному ракурсі проблеми [20]. В. Петухов аналізує російську практику ролі політичної активності в контексті формування сучасного політичного режиму [14]. О. Добровольська вивчає політичну активність та абсентеїзм у контексті перехідного періоду в межах досвіду Росії та інших країн СНД [7]. В. Римський розглядає політичну участь як індикатор розуміння членами громадянського суспільства політики як засобу для вирішення суспільних проблем [17]. Велика кількість дисертацій захищена як в Україні, так і в Росії з проблематики впливу ЗМІ та освітніх стратегій на соціально-політичну активність громадян (Бельська Т. В., Жданов І. О., Мірошник О. Л., Парфенов К. В., Сосіна І. О., Трефілова Н. М., Хлівнюк Т. П., Щуров А. М., Юровський С. О. та ін.).

Однак у наукових джерелах, присвячених вищезазначеній проблемі, немає єдиної думки стосовно того, що потрібно вважати

розвитком політичної активності, відсутня єдність у підходах до критеріїв його оцінки. Таким чином актуальність дослідження і наявність невирішених теоретичних і практичних проблем обумовили вибір напрямку дослідження в науковому і практичному аспектах.

Завданнями статті є:

- проаналізувати явище політичної активності в науковій літературі, зокрема факторів, чинників, форм;
- розглянути напрямки і мотиви політичної активності особистості;
- охарактеризувати основні рівні участі у політиці громадян України та виокремити групи громадян за рівнем електоральної готовності.

Поняття «політична активність» походить від латинського *activus*, що в перекладі означає діяльний. Це одна із форм суспільної активності, діяльність соціальних суб'єктів, яка має на меті впливати на прийняття політичних рішень, здійснення своїх інтересів [16, 312].

Існує велика кількість тлумачень терміна «політична активність», більшість з яких, до того ж, є дуже розмитими. Ці тлумачення відображають еволюцію від спеціальних до більш загальних уявлень про досліджуване явище [2]. Одні автори акцентують увагу на світоглядно-ціннісній сфері політичної активності (Л. Овдієнко, С. Рошин, С. Туманов тощо), а інші, і їх помітно більше, на діяльнісній, поведінковій сфері такої активності (М. Вебер, А. Дегтярьов, Н. Дембицька, Д. Ольшанський тощо).

Так, С. Рошин вважає, що політичну активність можна розуміти як прояв інтересу до політичного життя суспільства або як участь у ньому в тих чи інших формах. Він зазначає, що головною умовою прояву і в першому і в другому випадку є відповідна потреба особистості [18, 284]. Таким чином, політичний інтерес і політична потреба розглядаються як рушійні джерела активності людини у суспільно-політичному житті. В. Немировський також вказує на необхідність дослідження як політичного інтересу (читання політичної преси, обговорення політичних подій), так і реальної діяльності (участь у політичних мітингах, контакти з політичними партіями і діячами, відвідування партійних зібрань тощо) [12]. С. Туманов основну увагу приділяє аналізу політичного інтересу та електоральної активності молоді [18].

У визначенні російського політолога Д. Ольшанського «політична активність – це діяльність політичних груп або індивідів, пов'язана з наміром розвитку або зміни політичного чи соціально-економічного ладу та відповідних соціально-політичних інститутів» [13, 154]. На

індивідуальному рівні політичну активність вчений розглядає як сукупність проявів життєдіяльності людини, в яких відбивається його прагнення брати активну участь у політиці, захищати свої права та інтереси [13]. Н. Дембицька визначає політичну активність як функціональний прояв особистості в політичній діяльності, котра, у свою чергу, впорядковується самим суб'єктом. Стаючи суб'єктом владних відносин, особистість вибудовує власну систему політичних дій, структуруючи її певним чином, але відповідно до вимог політичної системи і власної політичної культури [19, 258].

На думку російського вченого А. Дегтярьова, «політична активність – це всі види і засоби впливу політичного суб'єкта на об'єктивний світ і інших суб'єктів політики» [6, 138]. Різноманітність політичної активності проявляється у її різних формах (і їх комбінаціях), «розпредметнення» влади тих, хто управляє, і впливу тих, ким управляють. У цьому значенні політична активність є сукупністю елементарних політичних дій (акцій), кожна з яких, за М. Вебером, співвідноситься з діями інших людей і орієнтується на них [5].

Ми погоджуємось з І. Білоус щодо визначення політичної активності як складного багатокomпонентного психічне утворення, яке базується на потребах, інтересах особистості, реалізується в системі цільових настановлень, ціннісних орієнтацій та ставлення, що існують як внутрішня готовність до дії та які регулюють індивідуальну поведінку [2].

Таким чином, політична активність може розглядатися з точки зору двох рівнів: орієнтаційно-ціннісного (внутрішнього) рівня, який становить підґрунтя для другого – поведінкового (або зовнішнього) рівня.

Політична активність властива як індивідам, що беруть участь у політиці, так і масам, вона буває усвідомленою і стихійною. Кожна сучасна держава, здійснюючи свою політику, намагається заручитися підтримкою якомога більшої кількості громадян. Навіть диктаторські й тоталітарні режими, які насправді до крайності обмежують можливість участі громадян у політичному житті, намагаються створити ілюзію активності, примушуючи всіх брати участь у різноманітних політичних акціях. Демократичні держави вбачають у розвитку політичної активності одну з головних умов здійснення своєї політики, досягнення й забезпечення політичної стабільності загалом [21].

Вивчаючи політичну активність як явище, необхідно зупинитися на розгляді факторів, чинників, її форм.

Серед факторів, які впливають на політичну активність, науковці виокремлюють макрофактори (панівні світові тенденції, що звільняють чи закріпачують людину, характер політичного режиму, морально-політичне становище в країні); фактори середнього рівня (добробут окремої особи, взаємовідносини в колективі, сімейний стан); мікрофактори (освіта, минулий досвід, воля, мотиви, темперамент, самоідентифікація з референтною групою). Існує досить суперечливий зв'язок між політичною активністю громадян та ефективністю діяльності політичних систем. Різке збільшення кількості громадян і соціальних груп, залучених до політичної діяльності, що проявляється у зростанні кількості партій та масових рухів, у політизації етнічних груп, страйках, політичних демонстраціях, призводить до зниження ефективності функціонування політичної системи і навіть може паралізувати її. І навпаки, політична активність допомагає підвищенню ефективності діяльності політичної системи, якщо вона проявляється в інституційних формах, регулюється правовими та політичними нормами [11].

А. Деркач, розглядаючи політичну активність індивіда як результат вираження його психологічних, характерологічних особливостей, поділяє чинники впливу на характер активності та особливості її вияву на внутрішні (носієм виступає суб'єкт політики) та зовнішні (вплив середовища на суб'єкт політики). На думку автора, дана дихотомія має бути витокком класифікації детермінант політичної активності [15].

Політична енциклопедія за редакцією Г. Ю. Семігіна подає сукупність чинників політичної активності (громадської) згідно з точкою зору російських політологів. Зазначається, що найчастіше політична активність є результатом певних дій державних установ, політичних організацій, мас-медіа. Цікаво, що тут же зазначається, що різного роду акції (як форми політичної активності) пов'язані з виявом масових емоцій (на відміну від діяльній участі у вирішенні питання) [16].

Таким чином, на думку А. Ю. Четверик, загальна класифікація чинників політичної активності може бути представлена наступним чином.

*1. Зовнішні*

1. Політичний режим: історична динаміка політичного режиму; сучасний механізм участі у формуванні структур влади; комплекс засобів політичного примусу; інформаційне поле режиму.

2. Показники соціально-економічного стану в державі.

3. Місце суб'єкта у соціальній структурі суспільства: механізм соціалізації індивіда; середовище самореалізації.

#### *II. Внутрішні*

1. Політико-культурні: психологічний тип; характерологічні властивості.

2. Регіонально-етнічна приналежність.

3. Ситуативні (біографічні): вік, стать, рід занять [22].

Розрізняють наступні форми політичної активності: міжнародна (дипломатична, громадська); суспільна (регіональна, місцева, колективна); особистісна (відставка, голодування, абсентеїзм та ін.). Політична активність може бути легітимною, тобто законною, і незаконною. У першому випадку мається на увазі діяльність офіційних політиків – від президента до лідера первинного осередку зареєстрованої партії та її членів. Сюди входять також активність легальної опозиції та санкціонована активність самодіяльних громадян. У другому випадку активність включає політичну діяльність «непримиренної опозиції» (наприклад, терористичних організацій типу «червоних бригад»). В основі політичної активності, як правило, лежать неординарні психологічні та соціальні якості суб'єкта (сильна воля, характер, холеричний і сангвінічний тип темпераменту) або, за іншою класифікацією, екстравертність, завищені претензії [11].

Зазначимо, що при розгляді форм політичної активності різними авторами невизначеність цього поняття не зменшується. Так, «голосування» одні дослідники розглядають як форму (акт), прояв політичної поведінки (О. Шестопал, Л. Мілбрайт, Г. Дилигенський), інші – як форму політичної участі (А. Марш, Н. Смелзер), ще інші – як ситуаційний прояв політичної активності під час голосування (Н. Колмакова, Г. Бадзага, В. Барінова та інші). Так само й «митинги» одні дослідники вважають формою політичної участі (А. Марш, Д. Ольшанський), інші – формою політичної поведінки (Л. Мілбрайт), ще інші – проявом активних політичних дій (В. Жуков, Б. Краснова), а дехто (наприклад, Б. Мар'єнко) – формою політичної активності [2].

Вищезазначені форми політичної активності можна вважати класичними. Однак слід зауважити, що з розвитком прогресивних технологій, появою новітніх технічних засобів масової комунікації, їх дедалі більшим застосуванням у політиці, згадані форми істотно змінюються і вдосконалюються. Розширення мережі Інтернет відкриває нові можливості для залучення громадськості до політичної активності. Відтепер для того, щоб поспілкуватися з кандидатом чи лідером політичної партії під час виборів, не обов'язково йти на зустріч з ними – це можна зробити завдяки Інтернету. Спілкування з

однорідними в чатах і форумах, можливість спілкування з кандидатами чи лідерами політичних партій, благодійні внески на фінансування кампанії тощо – все це сприяє появі нових форм політичної активності і, як свідчать дослідження, підвищенню її рівня [2].

Активний громадянин звичайно керується такими мотивами: визначитися, вибитися в люди, домогтися певних благ, підняти професіоналізм влади, поліпшити соціальну практику. Активну особистість найчастіше характеризують такі риси, як розум, вміння зорієнтуватися, швидка реакція, мобільність. У її свідомості обов'язково наявні приватні або суспільні інтереси, ідеали, еталони громадянської поведінки, моральна позиція, а також завищене почуття власної гідності та справедливості [11]. Політично активний громадянин може стати учасником трансформаційних перетворень у державі, які дадуть можливість кожному громадянину вільно брати участь у політичному житті, дбатимуть про духовний і моральний стан суспільства [3].

Зміст та інтенсивність політичної активності у різних людей неоднакова. У цьому й проявляється різниця у рівні їх розвитку. Виявлення цього рівня має особливе значення для визначення напрямку політичної активності особистості, який можна спробувати визначити, виходячи з таких основних параметрів: соціально політична свідомість (вміння чітко мотивувати свою політичну діяльність, робити вибір, приймати рішення); духовна зрілість (наявність чітких політичних і моральних орієнтирів, інтересів, ідеалів); емоційна зрілість (здатність не тільки свідомо аналізувати свої переживання, але й уміти керувати своїми почуттями, переборювати фрустрацію); соціальний інтелект (засіб соціальної адаптації, накопичення й аналізу соціально-політичних знань) [3].

Як вже зазначалось, політична активність у різних людей варіюється. М. Вебер розрізнув три можливі рівні участі у політиці:

- професійне заняття політикою;
- участь у політиці «за сумісництвом»;
- участь у політиці «за випадком».

Професійний рівень заняття політикою демонструють політичні лідери, що зробили політику «справою життя», а також люди, які в професійному плані обслуговують політичних лідерів: партійні функціонери, державні чиновники, політтехнологи, журналісти.

Другий рівень участі у політичному житті виражений активістами партій і суспільних рухів, які, хоча і займаються політикою, беручи

участь у мітингах, виступаючи в ролі агітаторів, спостерігачів на виборах, все ж мають сферу професійних інтересів, що лежить поза політикою.

Третій рівень об'єднує більшу частину громадян, чия політична активність проявляється в участі у виборах, в акціях протесту або підтримки [5].

Багато науковців за рівнем електоральної готовності виокремлюють три приблизно однакові групи громадян України:

- «активні» виборці, які мають більш-менш чіткі ідеологічні погляди, достатньою мірою орієнтуються в партійних позиціях та програмах, виявляють високий рівень готовності брати участь у виборах;

- пасивні виборці, яким не властива політико-ідеологічна визначеність і самостійність позиції, але які з різних причин беруть участь у виборах, а їхній конкретний вибір найчастіше здійснюється під впливом найближчого соціального оточення;

- «абсентеїсти», неучасть яких у виборах або обумовлюється байдужим ставленням до політичних та ідеологічних проблем, або ж є виявом їхнього пасивного протесту та почуття безсилля, або постає як наслідок певної принципово абсентеїстської позиції [4, 37].

Кожній особі необхідно усвідомити свій громадянський обов'язок щодо участі у житті спільноти та готовності відмовитись від позиції пасивного спостерігача. Отже, політичну активність можна вважати засобом захисту та обстоювання прав та інтересів громадян [10].

Вищезгадана політична активність, як відомо, насамперед проявляється під час виборів. Однак тенденцією сьогодення є те, що люди у процедурі виборів не бачать механізму впливу на своє життя, не завжди здатні розібратись в політичних обіцянках кандидатів та раціонально обумовити свій вибір, саме тому дуже часто голосують за підказкою або ж взагалі ігнорують вибори. Більшість виборців не здатні брати на себе відповідальність за результат свого вибору, що переважно залежить від рівня їх політичної культури [10].

Ослаблення почуття відповідальності серед значної частини населення, що зростає, обумовлене тривалим відчуженням громадянина від влади, від реальної участі у вирішенні суспільних і державних справ. Адже стійкість державного механізму визначається рівнем та формою залучення людини в політичне життя. Не кількість лідерів, а кількість і якість «громадян» (тобто активних учасників суспільно-політичного життя) визначає міцність політичної структури [3].



Отже, участь громадськості, кожного громадянина у суспільно-політичному житті країни збільшує прозорість процесу прийняття рішень, а також підвищує відповідальність посадових осіб перед своїми виборцями, сприяє підвищенню ефективності діяльності органів державної влади.

Таким чином, проаналізувавши явище політичної активності в науковій літературі, зокрема факторів, чинників, форм, розглянувши напрямки і мотиви політичної активності особистості, охарактеризувавши основні рівні участі у політиці громадян України і групи громадян за рівнем електоральної готовності, можемо констатувати наступне.

1. Головною перевагою політичної активності є те, що вона визначає високий рівень відповідальності громадян за ними ж створене середовище глобального управління спільними справами – політику. Це, на нашу думку, є однією з найважливіших проблем політичного сьогодення українського суспільства: залучення широких мас до політичного процесу, державного управління, подолання соціальної апатії й нігілізму, виховання громадянськості і високої політичної культури, сприяння оновленню еліт і демократизації суспільних відносин. Лише освічене громадянство, якому властиве розвинене почуття власної гідності, знання своїх прав та обов'язків, згода і вміння їх дотримуватися є запорукою формування демократичного суспільства [8].

2. Проблема формування політично активної особистості багатогранна і потребує врахування комплексу особистісних мотиваційних структур. А в умовах демократизації необхідно здійснити переорієнтацію індивідів із пристосування до свідомої участі у суспільно-політичних змінах з метою формування активного громадянина, готового сприймати, аналізувати та діяти відповідно до нових демократичних цінностей [3].

3. Для актуалізації політично активної позиції громадянина необхідно створити умови для його самоусвідомлення та самореалізації, щоб кожен мешканець України усвідомлював, що від нього щось залежить, що до його думок прислухаються, що він є об'єктом уваги та здатний впливати на суспільне і політичне життя нашої держави.

Отже, політично активний громадянин може стати учасником трансформаційних перетворень у країні, які дадуть можливість кожній особистості вільно брати участь у політичному житті, дбатимуть про духовний і моральний стан суспільства.

Перспективи подальших розвідок у зазначеному напрямку ми вбачаємо у продовженні дослідження категоріального апарату політичної участі, моніторингу активності українців тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бардяк О.* Політична активність. Цінність та прояв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2008/10/17/83006.htm>. – Заголовок з екрану.
2. *Білоус І.* Політична активність молоді: форми вияву та особливості трансформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=76&c=1834>. – Заголовок з екрану.
3. *Бойко Н.Р.* Шляхи формування політичної активності особистості в умовах сучасної української дійсності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/29\\_NIOXXI\\_2012/Politologia/3\\_118874.doc.htm](http://www.rusnauka.com/29_NIOXXI_2012/Politologia/3_118874.doc.htm). – Заголовок з екрану.
4. *Васютинський В.* Про особливості електорального самовизначення громадян України // Українські варіанти. – 1998. – № 1. – С. 37-41.
5. *Вебер М.* Основные социологические понятия // Вебер М. Избранные произведения. – М., 1990. – С. 603.
6. *Дегтярев А.* Основы политической теории: Учеб. пособие / Ин-т «Открытое о-во». – М. : Высш. Шк., 1998. – 239 с.
7. *Добровольская Е.* Политическая активность и абсентеизм (Опыт России и других стран СНГ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refz.ru/referat>. – Назва з екрану.
8. *Кирилюк Н.А.* Специфіка політичної активності серед інших форм політичної поведінки особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/23\\_SND\\_2008/Politologia/26700.doc.htm](http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Politologia/26700.doc.htm). – Назва з екрану.
9. Концепція громадянської освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.kr.ua/women.html/pgovuinidx.html>. – Заголовок з екрану.
10. *Кучма Л.* Політична активність крізь призму політичного маніпулювання та політичного відчуження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/Univ/2007\\_19/18.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Univ/2007_19/18.pdf). – Заголовок з екрану.
11. *Левченко О.* Щодо визначення категорій політична активність, політична діяльність, участь та поведінка: критерії розбіжності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/9.pdf>. – Заголовок з екрану.
12. *Немировский В.Г.* Современная теоретическая социология. Курс лекций/ В.Г. Немировский. – Красноярск: КрасГУ, – 2002. – 256 с.
13. *Ольшанский Д.В.* Основы политической психологии. – Екатеринбург : Деловая книга, 2001. – 496 с.

14. Петухов В. Политическое участие россиян: характер, формы, основные тенденции [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.carnegie.ru/ru/pubs/books/volume/56412.htm>. – Заголовок з екрану.
15. Политическая психология. Учебное пособие для вузов. / под ред. Деркача А.А., Жукова В.И., Лагтева Л.Г. – М.: Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2001. – 858 с.
16. Политическая энциклопедия. В 2 т. Т. 1. / Нац. обществ.-науч. Фонд; Рук. проекта Г.Ю. Семигин; Науч.-ред. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин. – М.: Мысль, 2000. – 750 с.
17. Римский В. Политическая и общественная активность российских граждан // Общественные науки и современность. – 2007. – № 5. – С. 60-68.
18. Социальная психология / Под ред. А.Л. Журавлева. – М.: Пер Се, 2002. – 350 с.
19. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні / За ред. С.Д. Максименка, В.Т. Цибі, Ю.Ж. Шайгородського та ін. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. – 512 с.
20. Темкина А. Теоретические подходы к проблеме политического участия: гендерное измерение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.indepsocres.spb.ru/sbornik4/temk4\\_1.htm](http://www.indepsocres.spb.ru/sbornik4/temk4_1.htm). – Заголовок з екрану.
21. Циганков А. Современные политические режимы: структура, типология, динамика. – М.: Интерпракс, 1995. – 296 с.
22. Четверик А.Ю. Політична активність у структурі політичної культури, зовнішні та внутрішні чинники її прояву [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2009/110-97-19.pdf>. – Заголовок з екрану.
23. Чуб О. Фактори політичної активності громадян України у виборчому процесі // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2006. – № 1. – С. 47-58.

***Мельник Ю.П. Политическая активность граждан как залог формирования демократического общества.***

*Статья посвящена анализу явления политической активности в научной литературе, в частности, факторов, факторов, форм. Автором рассмотрены направления и мотивы политической активности личности, охарактеризованные основные уровни участия в политике граждан Украины, выделены группы граждан по уровню электоральной готовности.*

*Ключевые слова: политическая активность, политическая деятельность, политическая жизнь, власть, гражданин, избиратели, государство, общество.*

**Melnik J. P. Political activity of citizens as mortgage of forming of democratic society.**

*This article is devoted the analysis of the phenomenon political activity in scientific literature, in particular, factors, factors, forms. An author is consider directions and reasons of political activity of personality, described basic levels of participating in the policy of citizens of Ukraine, the groups of citizens are selected on the level of elektoral'noy readiness.*

*Keywords: political activity, political activity, political life, power, citizen, electors, state, society.*

Фомічов А. Л.

### **ПРОБЛЕМА ТЕОРЕТИЧНОГО ПІЗНАННЯ ЗМІСТУ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОТЕСТУ ТА ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЇ**

*Соціально-політичний протест є феноменом політичного життя, який постає з новою актуальністю перед сучасною наукою, враховуючи протестні акції в країнах Північної Африки. У статті сформульоване авторське визначення соціально-політичного протесту, зроблена спроба розкрити зміст цього терміну та запропонована авторська класифікація.*

*Ключові слова: соціально-політичний протест, протестний потенціал, протестний настрій, класифікація протесту.*

Останні роки питання вивчення феномену протесту в соціологічній і політологічній науці розвивалось під впливом декількох нових факторів. По-перше, це фактор актуалізації протестних дій у світі та ефективність їх впливу на внутрішньополітичне життя багатьох країн, як-то Лівія, Єгипет, Сирія, де протестні прояви вилилися у озброєні зіткнення влади та протестуючих, а в перших двох випадках призвели до зміни режимів, що існували в цих країнах кілька десятків років. По-друге, сам факт протестних дій з вимогами покращення соціальних стандартів життя та захисту своїх громадянських прав у країнах з давньою авторитарною історією, де ще кілька років тому не мислилися заворушення з приводу зміни політичного режиму. По-третє, нові технології та глобалізація інформаційного простору призвели до появи нових інструментів створення, регулювання та управління протестними настроями. По-четверте суто українські суспільно-політичні реалії призвели до соціалізації політичних протестів. Більшість сучасних українських політичних протестів мають саме